

Nr 51

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag om återföring av vissa enligt lagen om allmän sjukförsäkring m. m. fonderade medel.

Genom en den 7 april 1961 dagtecknad proposition, nr 129, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden, föreslagit riksdagen att besluta,

att från allmänna sjukförsäkringsfonden skall återföras det belopp, varmed arbetsgivarbidragen för år 1960 till tilläggssjukpenning enligt lagen om allmän sjukförsäkring och tilläggspenning enligt lagen om moderskapshjälp understiger 60 procent av de under nämnda år i de allmänna sjukkassorna bokförda utgifterna för ifrågavarande ändamål.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås, att ett till ca 39 milj. kronor beräknat belopp skall tagas i anspråk av allmänna sjukförsäkringsfondens medel för att täcka en förutsedd minskning av de på år 1960 belöpande arbetsgivarbidragen i förhållande till utgifterna för den allmänna sjukförsäkringens tilläggssjukpenning och moderskapshjälpens tilläggspenning för samma år.

Gällande bestämmelser

Den obligatoriska sjukförsäkringen utgöres av sjukvårdsförsäkring och sjukpenningförsäkring. I tekniskt avseende är sjukpenningförsäkringen uppdelad på en försäkring för grundsjukpenning jämte barntillägg och en försäkring för tilläggssjukpenning. Moderskapshjälpens utgöres av ersättning för förlossningsutgifter och moderskapspenning. Den sistnämnda består av grundpenning, vilken i vissa fall förhöjes genom barntillägg, samt tilläggspenning. Både sjukförsäkringen och moderskapshjälpens finansieras genom avgifter från de försäkrade, arbetsgivarbidrag och statsbidrag. Något statsbidrag utgår härvid inte för tilläggssjukpenning eller tilläggspenning.

Arbetsgivare är enligt 38 § lagen om allmän sjukförsäkring pliktig att erlägga bidrag till kostnaderna för sjukvårdsförsäkringen och försäkringen för tilläggssjukpenning. Bidraget skall för varje kalenderår utgöra viss procent av den lön i penningar eller naturaförmåner i form av kost eller bostad, som arbetsgivaren under året utgivit till sådana hos honom anställda arbetstagare, som är obligatoriskt försäkrade enligt lagen om yrkesskadeförsäk-

ring. Härvid skall hänsyn inte tagas till arbetstagare, vars lön under året inte uppgått till 300 kronor eller som undantagits från försäkringen för tilläggsjukpenning. Inte heller skall hänsyn tagas till arbetstagares lön i vad den överstiger 15 000 kronor för år räknat. Procentsatsen var tidigare i fråga om sjukvårdsförsäkringen 0,1 procent och beträffande försäkringen för tilläggsjukpenning en procent av lönesumman. Fr. o. m. år 1959 har nämnda procenttal ändrats till 0,25 resp. 0,85 procent.

Beloppet av arbetsgivarbidrag, som belöper på ett kalenderår, skall enligt 39 § sjukförsäkringslagen i den ordning Kungl. Maj:t bestämmer fördelas mellan centralsjukkassorna i förhållande till centralsjukkassornas och till dem anslutna lokalsjukkassors utgifter för ifrågavarande ändamål under kalenderåret. Kungl. Maj:t äger dock med riksdagen bestämma, att viss del av bidragen skall ingå till en fond att förvaltas enligt grunder, som fastställs i enahanda ordning.

Arbetsgivarbidraget till kostnaderna för moderskapshjälpens tilläggspenning utgör 0,04 procent av lönesumman. I fråga om detta bidrag gäller eljest samma regler som beträffande bidraget till sjukförsäkringen.

När de ursprungliga procentsatserna fastställdes för arbetsgivarbidragen beräknades att dessa bidrag skulle komma att svara för ungefär 60 procent av kostnaderna för tilläggsjukpenning och tilläggspenning. Sedan det visat sig att arbetsgivarbidragen för år 1955 skulle komma att överstiga nyssnämnda procenttal, aktualiserades frågan om central fondering av viss del av ifrågavarande bidrag. Efter förslag i propositionen nr 146 år 1956 beslöts fondering avseende den del av bidragen som översteg nyssnämnda 60 procent (L²U 28, rskr 222). Motsvarande fonderingar har därefter gjorts avseende bidragen för åren 1956, 1957 och 1958 (prop. 1957: 130; L²U 27; rskr 244 och prop. 1958: 126; B 29; L²U B 4; rskr B 5).

För de medel, som sålunda centralt fonderats, har hos riksförsäkringsanstalten inrättats en särskild fond, benämnd allmänna sjukförsäkringsfonden. De medel som inestår i fonden skall enligt gällande bestämmelser placeras hos riksgäldskontoret mot ränta och på villkor i övrigt som bestäms av fullmäktige i riksgäldskontoret efter samråd med riksförsäkringsanstalten. Några bestämmelser rörande fondmedlens användning har inte meddelats.

Behållningen i allmänna sjukförsäkringsfonden uppgick den 30 juni 1960 till 245 219 291 kronor 86 öre.

Förslag av riksförsäkringsanstalten

I skrivelse den 29 mars 1961 har riksförsäkringsanstalten aktualiserat frågan om återföring av medel från allmänna sjukförsäkringsfonden. Anstalten har därvid upplyst, att hela det till sjuk- och moderskapsförsäkringarna utgående arbetsgivarbidraget för år 1959 utgjorde 303 259 040 kro-

nor 81 öre. Av detta belopp hänför sig 236 754 865 kronor till tilläggssjukpenningen och tilläggsspenningen. De allmänna sjukkassornas utgifter under år 1959 för sistnämnda båda ändamål uppgick till 409 149 163 kronor. Då 60 procent härav utgör 245 489 498 kronor, kommer alltså denna andel av utgifterna att med 8 734 633 kronor överstiga den del av arbetsgivarbidraget som avser tilläggssjukpenning och tilläggsspenning. Med hänsyn till att såväl tilläggssjukpenningförsäkringen som hela den obligatoriska försäkringen för år 1959 utvisat överskott, synes det enligt anstaltens mening inte föreligga tillräcklig anledning att för nämnda år taga i anspråk medel ur allmänna sjukförsäkringsfonden.

Beträffande år 1960 skulle emellertid med tillämpning av samma beräkningsgrunder en återföring av omkring 39 milj. kronor bli erforderlig, om arbetsgivarbidragen skall täcka 60 procent av utgifterna. Denna beräkning är dock enligt anstalten synnerligen osäker, då storleken av arbetsgivarbidragen inte kan anges förrän efter utgången av år 1961. Anstalten erinrar i detta sammanhang om att en ändring skett i systemet för uppbörd av bidragen i samband med införandet av den allmänna tilläggspensioneringen. Denna ändring innebär bl. a., att arbetsgivarbidragen övergångsvis inflyter med något lägre belopp än som eljest blivit fallet. Det är detta förhållande i förening med den fr. o. m. år 1959 ändrade procentsatsen för arbetsgivarbidragen som aktualiserat frågan om återföring från allmänna sjukförsäkringsfonden.

Därest medel från sjukförsäkringsfonden inte kan tagas i anspråk för år 1960, beräknar anstalten, att inte endast tilläggssjukpenningförsäkringen utan även hela den obligatoriska försäkringen kommer att utvisa förlust. För hela den obligatoriska försäkringen beräknas förlusten vad centralsjuk-kassorna beträffar till ca 20 milj. kronor. Lokalsjuk-kassornas resultat påverkas däremot inte av arbetsgivarbidragen. Anstalten finner skäl föreligga för utökning av sjuk-kassornas inkomster för år 1960 genom återföring av medel från allmänna sjukförsäkringsfonden. I de preliminära inkomststopp-gifter, som anstalten har att lämna centralsjuk-kassorna till grund för boksluten för år 1960, har inräknats ett tillskott från allmänna sjukförsäkringsfonden.

Riksförsäkringsanstalten — som i ärendet samrått med Svenska sjuk-kasseförbundet — föreslår, att från allmänna sjukförsäkringsfonden till inkomstiteln skatt å inkomst och förmögenhet m. m. återföres det belopp, varmed arbetsgivarbidragen för år 1960 till kostnaderna för tilläggssjukpenning och tilläggsspenning understiger 60 procent av de under året i de allmänna sjuk-kassorna bokförda utgifterna för nämnda ändamål. Det återförda beloppet föreslås skola användas som bidrag för år 1960 till kassornas kostnader för tilläggssjukpenning och tilläggsspenning samt få disponeras i samband med den slutavräkning avseende år 1960, som anstalten verkställer i början av år 1962.

Departementschefen

Föredragande departementschefen, statsrådet Nilsson, har anfört:

»Enligt lagen om allmän sjukförsäkring skall arbetsgivarna bidra till kostnaderna för bl. a. tillägssjukpenningen. Motsvarande gäller även enligt lagen om moderskapshjälp i fråga om kostnaderna för tilläggspenning. Arbetsgivarbidragen har beräknats svara för ungefär 60 procent av kostnaderna för tillägssjukpenning och tilläggspenning. Under åren 1955—1958 översteg arbetsgivarbidragen för dessa ändamål nämnda procenttal. Det överskjutande beloppet har i enlighet med statsmakternas beslut centralt fonderats i allmänna sjukförsäkringsfonden, vars behållning uppgår till ca 245 milj. kronor.

För åren 1959 och 1960 har den för tillägssjukpenning och tilläggspenning avsedda delen av arbetsgivarbidragen inte uppnått beräknade 60 procent av utgifterna för de ifrågavarande ändamålen. Riksförsäkringsanstalten har därför aktualiserat frågan om en återföring av medel från allmänna sjukförsäkringsfonden. För år 1959 erfordras enligt anstalten ingen återföring, då försäkringen i dess helhet för nämnda år uppvisat överskott. Däremot föreslås en dylik återföring avseende år 1960. Beloppet av denna återföring har preliminärt beräknats till 39 milj. kronor.

Såsom riksförsäkringsanstalten anfört skulle de allmänna sjukkassorna totalt sett komma att uppvisa en förlust för år 1960, därest inte någon återföring från allmänna sjukförsäkringsfonden sker. Den nedgång i de inflytande arbetsgivarbidragen som bl. a. varit orsak till detta har av ämbetsverket bedömts såsom delvis tillfällig. Mot bakgrunden härav bör enligt min mening medel från fonden återföras i den omfattning riksförsäkringsanstalten föreslagit, att användas som bidrag för år 1960 till sjukkassornas kostnader för tillägssjukpenning och tilläggspenning.»

Utskottet

Utskottet har ej funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag. På grund härav får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte bifalla förevarande proposition, nr129.

Stockholm den 16 maj 1961

På andra lagutskottets vägnar:

JOHN R. ANDERSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herr Nils Elowsson, fru Hamrin-Thorell, fru Carlqvist, fröken Nordström, herrar Lars Larsson, Magnusson, Eric Carlsson och Kaijser;

från andra kammaren: herrar Anderson i Sundsvall, Nilsson i Göteborg, Rimmerfors, Wahlund, Bengtsson i Varberg, fröken Sandell, fru Gunne och herr Johansson i Södertälje.